

УДК 657

DOI: 10.31891/2307-5740-2019-270-3-245-248

ЮРЧЕНКО Ю. О.

Київський національний університет будівництва і архітектури

КЛЮЧОВІ ЕЛЕМЕНТИ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

У роботі на основі проведеного аналізу представлено визначення сутності, особливостей та ролі облікової політики будівельних підприємств. У статті також описані основні структуроутворюючі елементи облікової політики будівельних підприємств та окреслені вимоги до формування її.

Ключові слова: будівельні підприємства, облікова політика, організація бухгалтерського обліку підприємства, що становлять суспільний інтерес.

YURCHENKO Y.

Kyiv National University of Construction and Architecture

KEY ELEMENTS OF ACCOUNTING POLICY DEVELOPMENT OF CONSTRUCTION ENTERPRISES

The aim of the article is on the basis of the conducted analysis to define the essence, features and role of accounting policy of construction enterprises. The article also describes the main structural elements of the accounting policy of construction enterprises and outlines the requirements for its development. Accounting policy is a leading document of a strategic nature that defines and regulates the methodology of accounting and reflection of the economic and accounting nature of business operations, ensures the arrangement of accounting procedures of the construction enterprise, makes the accounting process planned, consistent, efficient and purposeful, ensures that the enterprise complies with the requirements of legislation in the area of accounting and promotes the creation of a qualitative informational and analytical base of accounting data and effective disclosure of information in financial statements to meet transparency requirements. The accounting policy shall cover only those elements and fix only those provisions, the variability of the choice of principles or accounting methods for which are explicitly provided by regulatory acts. In determining the accounting policies of the enterprise there is a choice that relates mainly to the methods of writing off raw materials and consumables to the production, methods for assessing work in progress, possibility of applying amortisation options, options for the formation of repair and insurance funds, etc. When developing the accounting policy of a construction enterprise it is recommended to choose such methods of calculation of costs, which provide the most visible representation of the structure of construction costs, the level of fixed and variable costs, and which are the basis for managing costs in the construction enterprise, taking into account the specifics of its activities.

Key words: construction enterprises, accounting policy, organization of accounting procedures at the enterprise, public interest entities.

Функціонування будь-яких підприємств супроводжується здійсненням сукупності господарських операцій, які мають бути відповідним чином відображені у бухгалтерському обліку. Основою становлення бухгалтерського обліку на підприємстві є облікова політика, яка передбачає вибір комплексу методологічних прийомів, способів та процедур організації та ведення бухгалтерського обліку на підприємстві. Особливо актуальним розроблення та впровадження обґрунтованої облікової політики є для будівельних підприємств, діяльність яких характеризується складністю, невизначеністю, особливістю характеристик продукції, процесу здійснення будівництва, характеристиками матеріалів та істотним рівнем ризику.

Метою статті є дослідження та узагальнення економічної сутності облікової політики будівельних підприємств та провідних чинників її формування.

Дослідженню питань сутності облікової політики присвячені праці багатьох вчених, зокрема: Барановської Т. В., Голова С. Ф., Загороднього А. Г., Ковальова В. В., Кужельного М. В., Ловінської Л. Г., Оліховського В. Я., Соколова Я. В та ін.

Незважаючи на існування теоретико-методологічних праць, присвячених сутності облікової політики, внаслідок динамізму та постійності змін актуальність цієї теми не зменшується. Облікова політика є одним із основоположних та важливих елементів, за яким розробляється фінансова стратегія, оскільки від прийнятих у цій сфері стратегічних рішень безпосередньо залежить структура фінансової звітності, кількість і суми перерахованих податків, порядок визначення ступеня завершеності робіт за будівельним контрактом, бухгалтерське відображення економіко-господарських операцій, методи амортизації активів підприємства та значення сукупності визначальних фінансово-економічних показників.

Відповідно до останнього визначення облікової політики за Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» зі змінами та Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності [1]. За визначенням МСБО 8 облікової політики – конкретні принципи, основи, домовленості, правила та практика, застосовані суб'єктом господарювання при складанні та поданні фінансової звітності [2].

Іншими словами облікова політика є провідним документом стратегічного характеру, оскільки розробляється на досить тривалий час та може бути змінена за виняткових обставин, що:

- визначає та регламентує методологію обліку, що використовується у відображенні економіко-бухгалтерської сутності господарських операцій (первинного спостереження, вартісного виміру, поточного групування і підсумкового узагальнення фактів здійснення господарської діяльності), активів та результатів діяльності підприємства;

- забезпечує впорядкування здійснення облікових процедур будівельного підприємства;

- надає процесу бухгалтерського обліку плановірності, послідовності, ефективності та цілеспрямованості;

- забезпечує виконання підприємством вимог законодавства у сфері бухгалтерського обліку;

- сприяє створенню якісної інформаційно-аналітичної бази бухгалтерського обліку та ефективному розкриттю інформації у фінансовій звітності для виконання вимог прозорості.

При розробленні облікової політики для будівельних підприємств необхідно дотримуватися положень національного законодавства (зокрема, Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»), вимог Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку (зокрема, НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», П(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах», П(С)БО 18 "Будівельні контракти" та інші П(С)БО) або МСФЗ для підприємств, що відповідно до законодавчих вимог повинні подавати звітність за МСФЗ (зокрема, МСБО 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» та інші МСФЗ), інших нормативних документів щодо регулювання бухгалтерського обліку (зокрема, Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства, затверджених наказом МФУ від 27.06.2013 р. № 635, що мають рекомендаційний характер тощо).

Орієнтовний перелік елементів, які можуть бути прописані в обліковій політиці, наведений у п. 2.1 розділу II Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства, затверджених наказом МФУ від 27.06.2013 р. № 635 [4]. Разом з тим, згідно нових законодавчих вимог після подання першої фінансової звітності або консолідованої фінансової звітності за міжнародними стандартами підприємства, які відповідно до вимог законодавства складають фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність за міжнародними стандартами, зобов'язані забезпечити ведення бухгалтерського обліку відповідно до облікової політики за міжнародними стандартами.

Традиційно облікова політика за вимогами П(С)БО та МСБО повинна послідовно застосовуватися з року в рік та, як правило, документується у спеціальному наказі підприємства, який як розпорядчий документ вказує принципи, методи і процедури, які постійно будуть використовуватися підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності.

При визначенні облікової політики у підприємства існує вибір, який стосується головним чином методів списання сировини і матеріалів у виробництво, методів оцінки незавершеного виробництва, можливості застосування варіантів амортизації, варіантів формування ремонтних і страхових фондів тощо. При розробленні облікової політики будівельного підприємства рекомендується вибирати такі методи розрахунку витрат, які забезпечують найбільш наочне представлення структури витрат будівництва, рівня постійних і змінних витрат і які є основою для управління витратами на будівельному підприємстві з урахуванням специфіки його діяльності.

При розробці облікової політики будівельного підприємства необхідно враховувати такі положення:

- облікова політика повинна охоплювати лише ті елементи та фіксувати лише ті положення, варіантність вибору принципів або методів обліку яких прямо передбачена нормативно-законодавчими актами (наприклад, П(С)БО 7 передбачає вибір одного з п'яти методів нарахування амортизації основних засобів, тому постає необхідність визначення у обліковій політиці методу, який буде постійно використовуватися підприємством). У обліковій політиці не потрібно зазначати єдино можливий спосіб обліку, що визначений в тому чи іншому нормативно-правовому документі;

- способи бухгалтерського обліку окремих господарських операцій, щодо яких не встановлені конкретні норми і правила, повинні бути розроблені підприємством самостійно і прописані в обліковій політиці на підставі вимог П(С)БО або МСФЗ, податкового законодавства тощо;

- розробка облікової політики повинна здійснюватися на основі принципів послідовності дотримання норм і правил від одного звітного періоду до іншого, безперервності діяльності, майнової автономності, часової визначеності фактів здійснення господарської діяльності;

- в обліковій політиці доцільно зафіксувати окремі організаційно-технічні питання, зокрема, посадові інструкції головного бухгалтера та працівників бухгалтерії, положення про бухгалтерську службу, графік документообігу, робочий план рахунків, порядок проведення інвентаризації, форми неуніфікованих первинних документів, способи оцінки та нарахування амортизації активів і зобов'язань тощо;

- методи і способи ведення бухгалтерського та податкового обліку, визначення податкової бази, обчислення і сплати податків;

- вибрані способи і методи ведення обліку повинні застосовуватися всіма підрозділами організації, її філіями, представництвами та іншими відокремленими підрозділами або структурно-організаційними одиницями, незалежно від місця їх знаходження, включаючи ті, що відокремлені на окремий баланс;

– облікова політика повинна сприяти формуванню повної, достовірної інформації про господарські операції протягом звітного періоду, а також забезпечувати внутрішніх і зовнішніх користувачів необхідною, правдивою інформацією.

До основних чинників, що визначають облікову політику відносять [5, с. 43]:

- форма власності та організаційно-правова форма будівельного підприємства;
- вид діяльності підприємства;
- система стратегічного управління, зокрема стратегічні цілі та місія підприємства;
- організаційна структура управління та наявність відокремлених структурних підрозділів, філій, представництв, дочірніх підприємств тощо;
- характер та кількість господарських операцій, обсяги будівельних робіт, обсяг продажу, чисельність та кваліфікація персоналу;
- особливості оподаткування;
- ступінь матеріально-технічного забезпечення та технологічні особливості здійснення будівництва, особливості організації логістики, постачання та збуту;
- система звітності перед власниками, а також іншими користувачами фінансово-облікової інформації;
- стан законодавства, перспективи та динаміка його зміни.

Урахування поточного стану законодавства у сфері бухгалтерського обліку та постійний моніторинг його зміни є важливою передумовою функціонування будь-якого підприємства. Цей напрямок є особливо важливим для будівельних підприємств, що підпадають під категорію підприємств, що становлять суспільний інтерес, визначення яких наведено у нових змінах, внесених 05.10.2017, до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» у відповідності з вимогами Директиви 2013/34/ЄС Європарламенту та Ради від 26 червня 2013 року про річну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність і пов'язані звіти окремих видів компаній. Відповідно до статті 12¹ підприємства, що становлять суспільний інтерес, публічні акціонерні товариства, а також підприємства, які провадять господарську діяльність за видами, перелік яких визначений Кабінетом Міністрів України, складають і подають фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність органам державної влади та іншим користувачам на їх вимогу на основі таксономії фінансової звітності за міжнародними стандартами в єдиному електронному форматі, визначеному Міністерством фінансів України [1].

На виконання останніх вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» Міністерство фінансів України щорічно затверджує переклад таксономії фінансової звітності за міжнародними стандартами фінансової звітності, яка щорічно публікується Фондом міжнародних стандартів фінансової звітності (Лондон, Великобританія). На основі офіційного перекладу таксономії Міністерством фінансів України, Національним банком України, Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку та Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, була затверджена та опублікована на їх веб-сайтах таксономія звітності UA XBRL МСФЗ, що буде використовуватися для складання фінансової звітності та подання до центру збору фінансової звітності, який зараз будується та операційне управління яким буде здійснюватися Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, для забезпечення доступу користувачів до поданої підприємствами фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності [6]. Нещодавно переклад таксономії МСФЗ 2018 року, затверджений Міністерством фінансів, був також опублікований на сайті Фонду міжнародних стандартів фінансової звітності у вигляді ілюстрованої таксономії МСФЗ, організованої за фінансовими звітами та МСФЗ стандартами.

Висновки. Підсумовуючи все вищезазначене, можна зробити висновок, що облікова політика є провідним документом стратегічного характеру, що визначає та регламентує методологію обліку та відображення економіко-бухгалтерської сутності господарських операцій, забезпечує впорядкування здійснення облікових процедур будівельного підприємства, надає процесу бухгалтерського обліку планованості, послідовності, ефективності та цілеспрямованості, забезпечує виконання підприємством вимог законодавства у сфері бухгалтерського обліку та сприяє створенню якісної інформаційно-аналітичної бази бухгалтерського обліку та ефективному розкриттю інформації у фінансовій звітності для виконання вимог прозорості.

Література

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 р. № 996-XIV (зі змінами) [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/IAS%2008_ukr_2016.pdf
4. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства, затверджені наказом МФУ від 27.06.2013 р. № 635 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13?lang=ru>
5. Кулик В.А. Облікова політика підприємства: набутий досвід та перспективи розвитку: Монографія / В.А. Кулик. – Полтава: РВВ ПУЕТ, 2014. – с. 373.
6. Про заходи щодо складання фінансової звітності на основі таксономії фінансової звітності в єдиному електронному форматі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.minfin.gov.ua/news/view/pro-zakhody-shchodo-skladannia-financevovoi-zvitnosti-na-osnovi-taksonomii-financevovoi-zvitnosti-v-iedynomu-elektronnomu-formati?category=bjudzhet&subcategory=taksonomiia>

References

1. Zakon Ukraïni «Pro buhgalters'kij oblik ta finansovu zvitnist' v Ukraïni» vid 16 lipnja 1999 r. № 996-XIV (zi zminami) [Elektronnij resurs] / Verhovna Rada Ukraïni. – Rezhim dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
2. Nacional'ne polozhennja (standart) buhgalters'kogo obliku 1 «Zagal'ni vimogi do finansovoï zvitnosti» [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
3. Mizhnarodnij standart buhgalters'kogo obliku 8 «Oblikovi politiki, zmini v oblikovih ocinkah ta pomilki» [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: https://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/IAS%2008_ukr_2016.pdf
4. Metodichni rekomendacii shhodo oblikovoï politiki pidpriemstva, zatverdzeni nakazom MFU vid 27.06.2013 r. № 635 [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13?lang=ru>
5. Kulik V.A. Oblikova politika pidpriemstva: nabutij dosvid ta perspektivi rozvitku: Monografija / V.A. Kulik. – Poltava: RVV PUET, 2014. – s. 373.
6. Pro zahodi shhodo skladannja finansovoï zvitnosti na osnovi taksonomii finansovoï zvitnosti v edinomu elektronnomu formati [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: <https://www.minfin.gov.ua/news/view/pro-zakhody-shhodo-skladannja-finansovoï-zvitnosti-na-osnovi-taksonomii-finansovoï-zvitnosti-v-iedynomu-elektronnomu-formati?category=bjudzhet&subcategory=taksonomiia>

Рецензія/Peer review : 14.04.2019

Надрукована/Printed : 05.06.2019
Рецензент: д. е. н., проф. Лич В.М.